

Gemeente Gemert-Bakel Plangebied Deel te Gemert

Cultuurhistorisch onderzoek

BAAC Rapport V-21.0281

december 2021

Auteur:
E.A.M. de Boer

Versie:
1.1

Colofon

ISSN:	1873-9350
Auteur:	mw. E.A.M. de Boer, MSc, MA
Cartografie:	mw. E.A.M. de Boer, MSc, MA
Redactie:	dhr. drs. J.F. van der Weerden
Copyright:	BAAC te 's-Hertogenbosch

© BAAC, 's-Hertogenbosch (2021)

BAAC aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

BAAC

Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA Deventer

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Onderzoekskader	7
1.2 Ligging van het gebied	8
1.3 Administratieve gegevens	9
2 Inventarisatie	11
2.1 Werkwijze	11
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	11
2.3 Bewoningsgeschiedenis	13
2.3.1 Inleiding	13
2.3.2 Historie	14
2.3.3 Huidige situatie	18
2.4 Bekende cultuurhistorische waarden	20
3 Cultuurhistorische waarden	23
4 Conclusie en aanbevelingen	25
5 Geraadpleegde bronnen	27
Bijlagen	29
Bijlage 1	Geologische en archeologische tijdvakken
Bijlage 2	Karakteristiek akkercomplex Doonheide - Lodderdijk
Bijlage 3	Waardering akkercomplex Doonheide - Lodderdijk

Samenvatting

In opdracht van Rho adviseurs voor leefruimte heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC een cultuurhistorisch onderzoek uitgevoerd voor het plangebied Deel te Gemert. Uit het onderzoek blijkt dat het plangebied lange tijd deel uitmaakte van het akkergebied rond Gemert en meer specifiek van een kamponginning, ingeklemd tussen de weg Deel in het westen en noorden en de Molenbroekseloop in het zuiden. Langs de Deel bevond zich de bebouwing van de gelijknamige nederzetting. Ter hoogte van het plangebied beperkte deze bebouwing zich tot de noordzijde van de weg, zoals de langgevelboerderij met brouwerij ten noorden van het plangebied (Deel 80) uit 1699. Zowel het tracé van de weg als de Molenbroekseloop is vanaf de 19e eeuw gewijzigd. De singels langs weg, waterloop en perceelsgrenzen zijn in de loop van de tijd ook verwijderd. In de loop van de tijd is een groot deel van het akkercomplex waartoe het plangebied behoort onder de uitbreidingswijken van Gemert verdwenen. Hoewel het plangebied nog altijd een agrarisch gebruik (weiland of akker) kent, is de relatie met de omringende gronden hierdoor wel verdwenen.

Hieruit blijkt dat de cultuurhistorische karakteristiek van het plangebied en de directe omgeving een groot aantal wijzigingen heeft ondergaan, waardoor het gebied geen bijzondere waarde meer kent. Dit wordt onderschreven door het onderzoek naar de oude akkers dat in 2016 is uitgevoerd. De bouw van drie woningen langs de Deel maakt deel uit van een historische ontwikkeling van verdichting van de bestaande bebouwingslinten, in dit geval van Deel. Als zodanig zijn er vanuit cultuurhistorisch oogpunt geen bezwaren tegen de geplande ontwikkeling. In de huidige plannen wordt bovendien zorg gedragen om de ontwikkeling in te passen in de bestaande historische karakteristiek door de percelen te omgeven door een beukenhaag en langs de Deel een bomenrij aan te planten.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van Rho adviseurs voor leefruimte heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC een cultuurhistorisch onderzoek uitgevoerd voor het plangebied Deel te Gemert. Aanleiding voor het onderzoek is het plan drie vrijstaande woningen in het plangebied te realiseren. De percelen zullen worden omgeven door een beukenhaag. Langs de Deel zal een bomenrij worden aangeplant.¹ Het plangebied maakt deel uit van een oud akkercomplex. De gemeente heeft als voorwaarde gesteld dat een waardestellend onderzoek dient te worden uitgevoerd om de mate van aantasting van de waarden van dit complex door de geplande woningbouw te bepalen.²

Afb. 1.1 Toekomstige situatie (Van de Rijdt, Verschuren & Houben 2021).

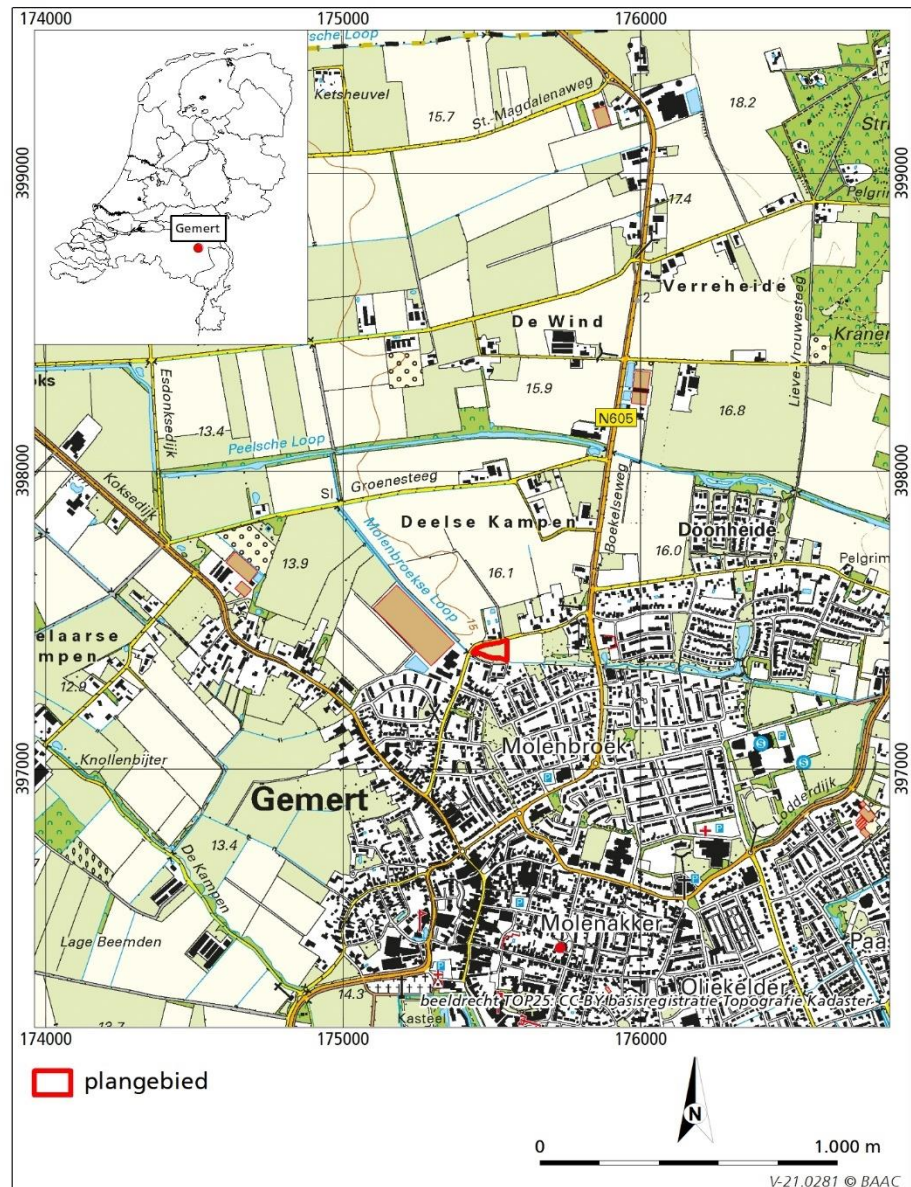
Het doel van het cultuurhistorisch onderzoek is inzicht te krijgen in de aanwezige cultuurhistorische waarden en de invloed van de geplande ingrepen op deze waarden.

¹ Van de Rijdt, Verschuren & Houben 2021.

² Gemeente Gemert-Bakel 2021.

1.2 Ligging van het gebied

Het plangebied ligt direct ten noorden van de bebouwde kom van Gemert in de gemeente Gemert-Bakel (provincie Noord-Brabant). Het plangebied wordt begrensd door de weg Deel in het noorden en westen en de Molenbroekseloop in het zuiden. Het gebied ten oosten van het plangebied is, evenals het plangebied zelf, in gebruik voor de landbouw. De oppervlakte bedraagt circa 4811 m². In afbeelding 1.2 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Afb. 1.2 Ligging van het plangebied.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Noord-Brabant
Gemeente:	Gemert-Bakel
Plaats:	Gemert
Toponiem:	Deel
Kadastrale gegevens:	Gemert, sectie O, nr. 3155
Datum opdracht:	14 oktober 2021
Datum rapportage:	10 december 2021 (versie 1.1)
BAAC-projectnummer:	V-21.0281
Coördinaten:	175.549/397.433 175.550/397.363 175.435/397.391 175.449/397.405
Kaartblad:	51F
Oppervlakte:	4811 m ²
Type onderzoek:	Cultuurhistorisch onderzoek
Opdrachtgever:	Rho adviseurs voor leefruimte Contactpersoon: dhr. S. van Bogget
Uitvoerder:	BAAC, vestiging 's-Hertogenbosch Graaf van Solmsweg 103 5222 BS 's-Hertogenbosch tel. 073-6136219
Projectleider:	mw. E.A.M. de Boer

2 Inventarisatie

2.1 Werkwijze

Tijdens het onderzoek is allereerst het ontstaan van het natuurlijke landschap beschreven. Hiervoor is gebruik gemaakt van literatuur en kaarten over de geologie, geomorfologie, het hoogteverloop (AHN) en de bodemopbouw van het onderzoeksgebied. Vervolgens is aan de hand van diverse historische bronnen en oude topografische en kadastrale kaarten de ontwikkeling van het cultuurlandschap is beschreven. Om een duidelijk beeld van de bestaande situatie te krijgen is een veldinspectie uitgevoerd. Voor het overzicht van de bekende cultuurhistorische waarden is gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant en de inventarisatie van de oude akkercomplexen in de gemeente Gemert-Bakel.

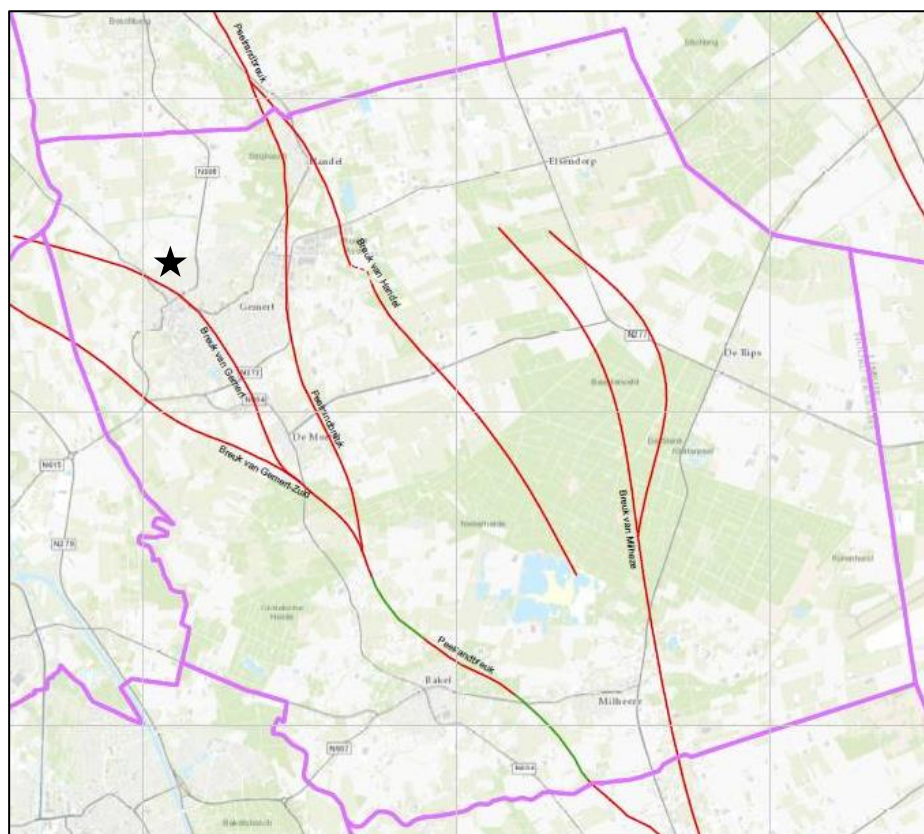
Voor een volledige opsomming van de geraadpleegde literatuur en gebruikte kaarten wordt verwezen naar de literatuurlijst in hoofdstuk 5. Een tabel met een overzicht van geologische en archeologische tijdvakken is aanwezig in bijlage 1.

2.2 Landschappelijke ontwikkeling

Het plangebied behoort tot westrand van de Peelhorst³, een gebied dat door tektonische activiteit een relatief hoge ligging heeft gekregen. Een systeem van zuidoost-noordwest georiënteerde breuken vormt de grens met het westelijke gelegen tektonische dalingsgebied van de Roerdalslenk, ook wel Centrale Slenk genoemd. Het plangebied ligt midden in deze breukenzone, tussen de Breuk van Gemert in het westen en de Peelrandbreuk in het oosten (zie afb. 2.1).

In dit gebied werden lange tijd door de (Rijn en) Maas grindhoudende grofzandige zanden afgezet, die op de Peelhorst dicht onder het oppervlak voorkomen. In het Midden-Pleistoceen verlegde de Maas onder invloed van tektonische bewegingen haar loop en kwam een eind aan deze afzettingen. Door het ontbreken van vegetatie werd in de droge en zeer koude glacials van het Midden- en Laat-Pleistoceen door de wind sediment verplaatst en elders weer afgezet (zogenaamde dekzand). Tevens ontstond een systeem van verwilderde geulen en beken, die het vele smeltwater (dat voornamelijk vrijkwam in de zomermaanden aan het begin en eind van de glacials), afvoerde. Hierbij werd materiaal van de hoger gelegen Peelhorst naar de lager gelegen Centrale Slenk verplaatst.

³ Volgens de geomorfologische kaart maakt het plangebied deel uit van een *plateau-achtige horst met rivierafzettingen en dekzand aan het oppervlak* (kaartenheid 4F01rd, Archis 2021)

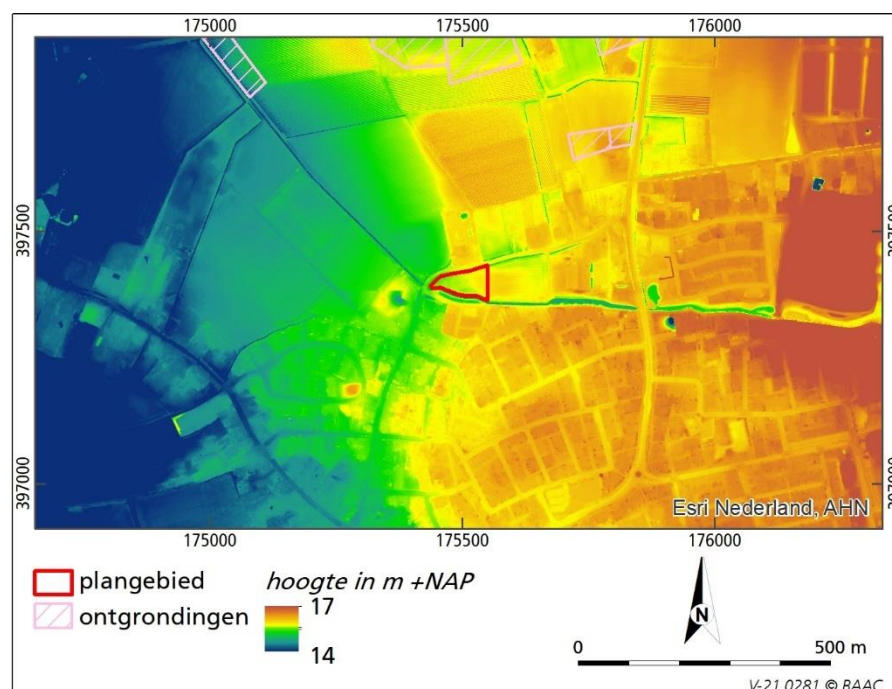
Afb. 2.1 Breukensysteem (in rood en groen) in de gemeente Gemert-Bakel (roze). De locatie van het plangebied is aangegeven met de zwarte ster (ErfgoedWiki 2021).

In het Holoceen werd het klimaat een stuk milder. Door de toenemende vegetatie kwam er een eind aan de natuurlijke zandverstuivingen en raakte het dekzand gefixeerd. Door de erosie in de glacialen liggen de oudere, grindrijke rivierafzettingen op de Peelhorst nagenoeg aan het oppervlakte, terwijl in de Centrale Slenk sprake is van een dik pakket fijn dekzand. Het grondwater dat van de Peelhorst richting de slenk stroomt, stagneert hierdoor en wordt omhoog gedrukt naar het oppervlak, waar het als wijst uitstroomt. Aan de hoge kant van de breuk ontstaat daardoor een erg nat en moerassig gebied, dat vaak het brongebied van een natuurlijke beek vormt.

Door het toedoen van de mens, door kappen, branden en ontginnen, konden plaatselijk opnieuw verstuivingen optreden, zoals ter hoogte van het Strijbosch op 1,5 km ten noordoosten van het plangebied. Ook de bodemvorming, die door het mildere klimaat op grote schaal plaatsvond, is grotendeels antropogeen beïnvloed. Als gevolg van verploeging is de top van de natuurlijke bodem vaak opgenomen in de bouwvoor. Vanaf de 15^e eeuw heeft bemesting met potstalmest plaatsgevonden, waarbij dierlijke mest werd vermengd met heideplaggen, graszoden of bosstrooisel. Als gevolg van eeuwenlange bemesting zijn de akkers in de loop van de eeuwen opgehoogd met een soms wel meer dan een meter dikke laag. Veel akkers hebben hierdoor een 'bolle' vorm, waarbij de hoogte van de akker naar de rand langzaam minder wordt.

Als gevolg van het nattere en warmere klimaat in het Holoceen kon het veen vanuit de lagere delen van het landschap, zoals de vennen, zich over grote delen van het landschap uitbreiden (vanaf het Atlanticum). Als gevolg hiervan zijn op de

Peelhorst grote hoogveenkussens gevormd. Door drainage en turfwinning zijn grote delen van het hoogveen verdwenen.⁴

Afb. 2.2 Ligging van het plangebied op een uitsnede van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3 2021; Provincie Noord-Brabant 2018).

In de omgeving van het plangebied heeft zandwinning plaatsgevonden. In de omgeving van het plangebied zijn voor diverse locaties ontgrondingsvergunningen afgegeven. (zie afb. 2.2, ontgrondingen). Het voorkomen van steilrandjes, o.a. in het gebied direct ten noordwesten van het plangebied, doet vermoeden dat er ook ontgrondingen zijn uitgevoerd waarvoor geen vergunning is afgegeven. Ook ten oosten en zuiden is het natuurlijke hoogteverloop, dit maal als gevolg van de aanwezigheid van uitbreidingswijken, aangetast. In het plangebied is sprake van een geleidelijk verloop, waarbij het terrein afhelt van 15,95 m +NAP in het oosten naar 15,3 m +NAP in het westen. Direct ten zuiden van het plangebied bevindt zich een 6,5 m brede, gegraven waterloop, de Molenbroekseloop. Ter hoogte van deze waterloop is geen natuurlijk dal aanwezig. De zone langs de noordzijde van de weg, ter hoogte van de Deel, lijkt van oorsprong een natuurlijke laagte (15,3 à 15,5 m +NAP) te zijn geweest.⁵

2.3 Bewoningsgeschiedenis

2.3.1 Inleiding

Het plangebied maakt deel uit van het Zuid-Nederlandse zandgebied. Dit landschap bestond van nature uit een afwisseling van ruggen, vlaktes, beekdalen en vennetjes. Het dekzandgebied kent een lange bewoningsgeschiedenis, waarvan de eerste sporen teruggaan tot de laatste ijstijd (laatpaleolithicum B). Het laatpaleolithicum werd evenals het daaropvolgende mesolithicum gekenmerkt door rondtrekkende jagers-verzamelaars, die gebruik maakten van

⁴ Berendsen 2004; Buitenhuis *et al.* 1991; Van den Toorn 1976.

⁵ AHN3 2021; Geomorfologische kaart, geraadpleegd via Archis 2021.

stenen en benen werktuigen. De mensen woonden in tijdelijke kampen, die zich over het algemeen op landschappelijke gradiënten bevonden. Door de bestaansbasis (jagen en verzamelen) en de grote mobiliteit was de invloed van deze mensen op het landschap gering.

Dit veranderde toen men vanaf 4900 v.C. (neolithicum) geleidelijk het jagen en verzamelen verruilde voor een voedselvoorziening gebaseerd op akkerbouw en veeteelt. Door het verbouwen van voedsel werd men gebonden aan een bepaalde plek, werden stevigere onderkomens gebouwd en ging men aardewerk produceren en gebruiken. Zodra de bodem op een bepaalde plek uitgeput was, kapte men een nieuw stukje bos en verplaatste men de akkers en eventueel de boerderij. Als gevolg van de ontbossing ging de natuurlijke vruchtbaarheid van de armere bodems snel achteruit. Het bos regenereerde daardoor plaatselijk vanaf het laatneolithicum na verlating van de akkers niet meer en er ontstonden heidevelden. Plaatselijk konden als gevolg van het kappen en afbranden van het bos zandverstuivingen ontstaan.

Als gevolg van de ontbossing en akkerbouw was vanaf de late ijzertijd de bodemvruchtbaarheid in grote gebieden dermate afgenomen dat deze niet meer als woon- en landbouwgebied werden gebruikt en men zich terugtrok in de gebieden met een van nature hoge bodemvruchtbaarheid. Op de uitgeputte akkers zal na verloop van tijd secundair bos zijn gaan groeien, waarna deze gebieden werden gebruikt voor het verkrijgen van brandhout en dergelijke. Beekdalen en andere moerassige delen van het landschap werden gebruikt voor de winning van grondstoffen (zoals hout, leem, veen e.d.), als dump voor afval, voor rituele deposities e.d.

In de loop van de middeleeuwen nam de bevolking sterk toe, waardoor ook de behoefte aan landbouwgrond sterk toe nam en grote aaneengesloten bouwlandcomplexen ontstonden. De nederzettingen werden van de hoge dekzandruggen verplaatst naar flanken, waardoor de kerk vaak midden in het grote akkergebied achterbleef. Om aan de groeiende behoefte aan mest te kunnen voorzien, werden vanaf 11^e of 12^e eeuw ook de beekdalen ontgonnen en omgevormd tot wei- en hooilanden. In de 14^e en 15^e eeuw werd de ontwatering van de beekdalen vervolgens verbeterd door de gronden te verdelen in smalle kavels die loodrecht op de beek lagen. Bovendien werd grond van de hogere (dekzand)ruggen gebruikt om de randen van de beekdalen op te hogen.

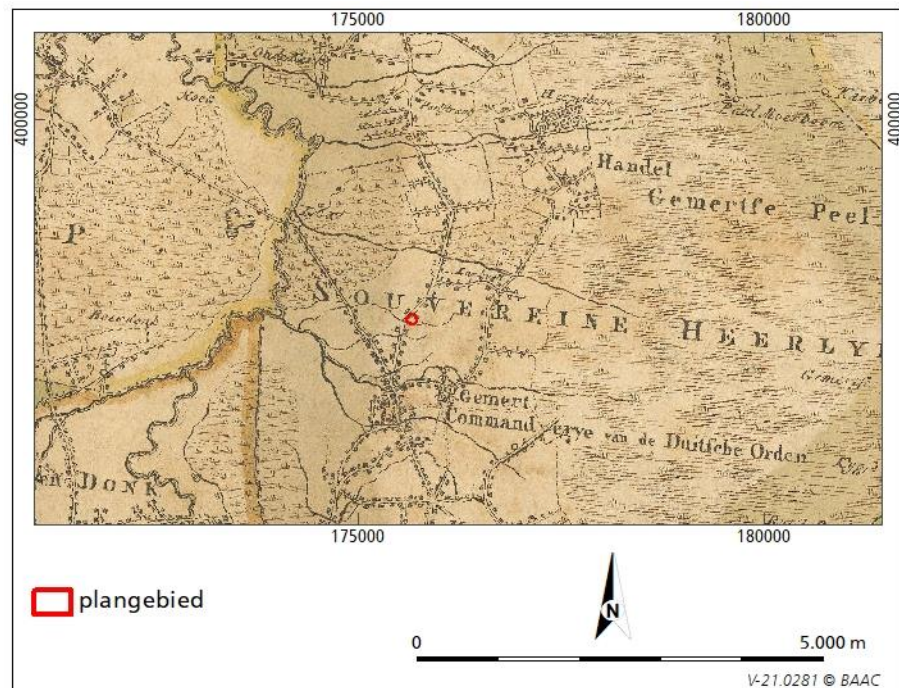
Om de beschikbare mest efficiënter te kunnen gebruiken, werd de mest vanaf de 15^e eeuw vermengd met bosstrooisel en plaggen. De winning van het bosstrooisel en de plaggen leidde tot een vergaande aftakeling van de bossen, zodat uitgestrekte heidevelden ontstonden. Dit landschap, met een afwisseling van aaneengesloten bouwlandcomplexen, wei- en hooilanden in de beekdalen en grote heidegebieden bleef tot in de 19^e eeuw bestaan. Pas met de uitvinding van de kunstmest in de 19^e eeuw waren de heidevelden niet meer nodig voor de bemesting van de akkers en konden ze worden ontgonnen voor de landbouw.⁶

2.3.2 Historie

Het plangebied maakte in het begin van de 19^e eeuw deel uit van een langgerekt noordnoordwest-zuidzuidoost georiënteerd strook met bouwlanden tussen de onontgonnen 'woeste' gronden van de *Gemertse Peel* in het oosten en de laaggelegen, natte gronden in het beekdal van de Aa in het westen. Vanaf de wijstgronden aan de rand van de Peel zijn een groot aantal min of meer

⁶ Barends *et al.* 2010; Spek 2004; Gerritsen & Rensink (red.) 2004.

evenwijdige waterlopen naar de Aa gegraven/vergraven om het gebied te ontwateren. Eén van deze waterlopen, de Molenbroekseloop, bevond zich direct ten zuiden van het plangebied. De waterloop werd begeleid door een singel. Ten westen van het plangebied boog de waterloop om in noordelijke richting om vervolgens in noordwestelijke richting verder te stromen. De locatie van de waterlopen kwam niet overeen met de natuurlijke laagtes (zie paragraaf 2.2), die het gebied doorsneden. De gronden aan weerszijden van de waterlopen waren dan ook niet in gebruik als weiland. Veel gronden langs de weg Deel en meer oostelijk de Doonheide waren wel in gebruik als weiland. Mogelijk was dit een oud (Pleistoceen) dal of is de lagere ligging ontstaan door plaggenbemesting op de akkers (zogenaamde 'bolle' akkers).

Afb. 2.3 Indicatieve ligging van het plangebied op een uitsnede van een kaart uit het einde van de 18^e eeuw (Verhees 1794).

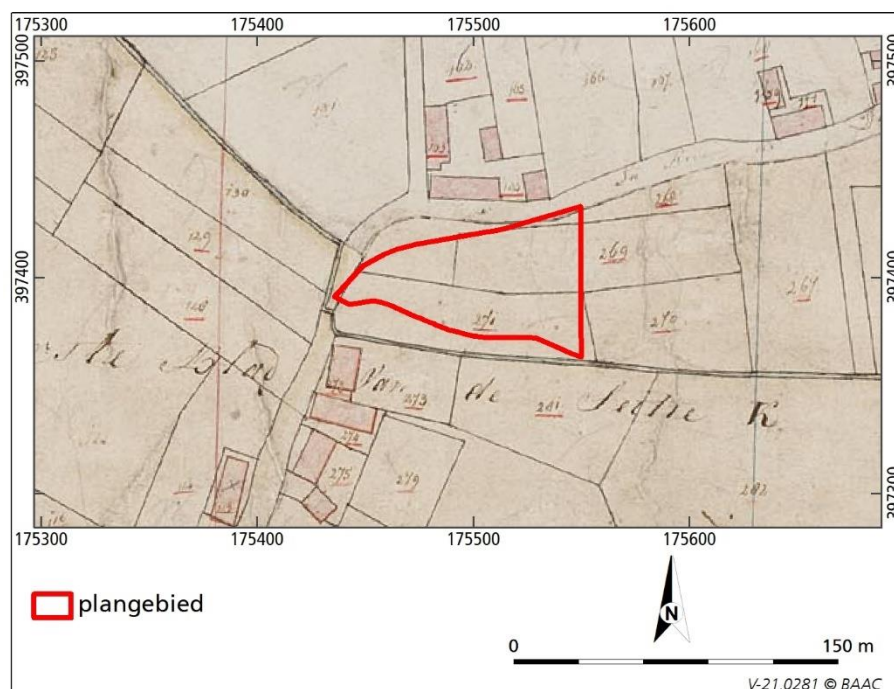
In de akkers bevond zich een netwerk van wegen met daarlangs, ter hoogte van het plangebied, de buurtschappen van Gemert. Zo lag het plangebied in de binnenbocht van de weg *Deel*. Deze weg had in het begin van de 19^e eeuw een ander verloop dan tegenwoordig (zie afb. 2.4). De weg werd aan weerszijden geflankeerd door een bomenrij of singel. Ook de perceelsgrens op ruim 100 m ten oosten van het plangebied was voorzien van een beplanting.

Langs de weg bevond zich een bebouwingslint, dat ten noorden van het plangebied behoorde tot het gehucht *Deel* en ten zuiden tot *Kruisend*. Het plangebied was, ondanks de ligging langs de *Deel*, onbebouwd. De dichtstbijzijnde bebouwing bevond zich aan de noordzijde van de weg en bestond uit een langgevelboerderij (huidige Deel 80) evenwijdig aan de weg met diverse schuren en een brouwerij. De boerderij, die dateert uit 1699, is aangewezen als gemeentelijk monument.⁷ Ook direct ten zuiden van de waterloop was bebouwing aanwezig. Op bijna 200 m ten zuiden van het plangebied lag, midden in de akkers, *Het Slotje* of *Huis Lanckvelt*, dat omstreeks

⁷CHW 2016.

1435 is gebouwd.⁸ Op 200 m ten oosten van het plangebied lag aan de zuidzijde van de Deel *Hoeve Beverdijk*. De hoeve gold als één van de belangrijkste leengoederen van de Duitse Orde in Gemert en werd al in 1387 genoemd. Het leengoed lag tussen *Huis Lanckvelt* in het zuidwesten, de *Doonhei* in het noorden, het *Molenbroek* om het zuidoosten en de *Deel* in het noordwesten. In 1572 is de leenhoeve verkocht en daarna opgesplitst.⁹

Het plangebied was grotendeels in gebruik als bouwland met langs een weg een strook weiland.¹⁰

Afb. 2.4 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de kadastrale kaart uit het begin van de 19^e eeuw (Kadasterkaart 1811-1832).

In de tweede helft van de 19e eeuw is het gehele plangebied in gebruik genomen als bouwland.¹¹ In 1907/1908 is op circa 240 m ten zuidwesten van het plangebied een korenmolen geplaatst, die oorspronkelijk in Zaandijk stond.¹²

Na de Tweede Wereldoorlog is de weg Deel iets is verlegd, waardoor het huidige tracé langs de west- en noordgrens van het plangebied is ontstaan (zie afb. 2.5, kaart 1953). De oude langevelboerderij ten noorden van het plangebied lag hierdoor niet meer evenwijdig aan de weg. Het plangebied was in deze periode in gebruik als weiland. In deze periode is men tevens ten zuiden van het plangebied begonnen met de aanleg van de uitbreidingswijken van Gemert.¹³

⁸ ErfgoedWiki 2021, Slotje, Deel.

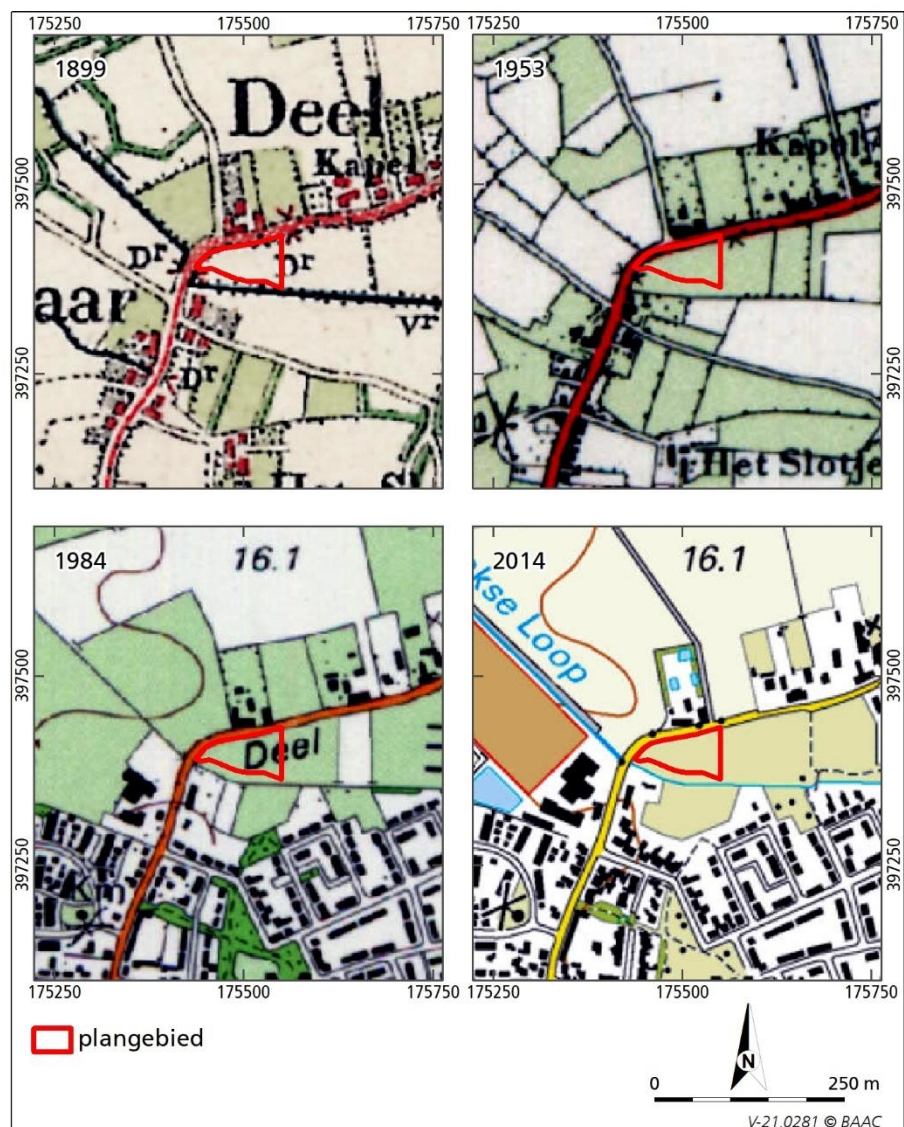
⁹ ErfgoedWiki 2021, Hoeve 'Beverdijk'; Van den Elsen 2009.

¹⁰ Kadasterkaart (minuutplan en OAT) 1811-1832.

¹¹ Caspers & Stam 2008; Topotijdreis 2021, kaart 1899.

¹² Topotijdreis 2021, kaart 1930; Molendatabase 2021, nr. , nr. 523.

¹³ Topotijdreis 2021, kaart 1953.

Afb. 2.5 Ligging van het plangebied op uitsnede van kaarten uit het einde van de 19^e en de 20^e eeuw (Topotijdreis 2021).

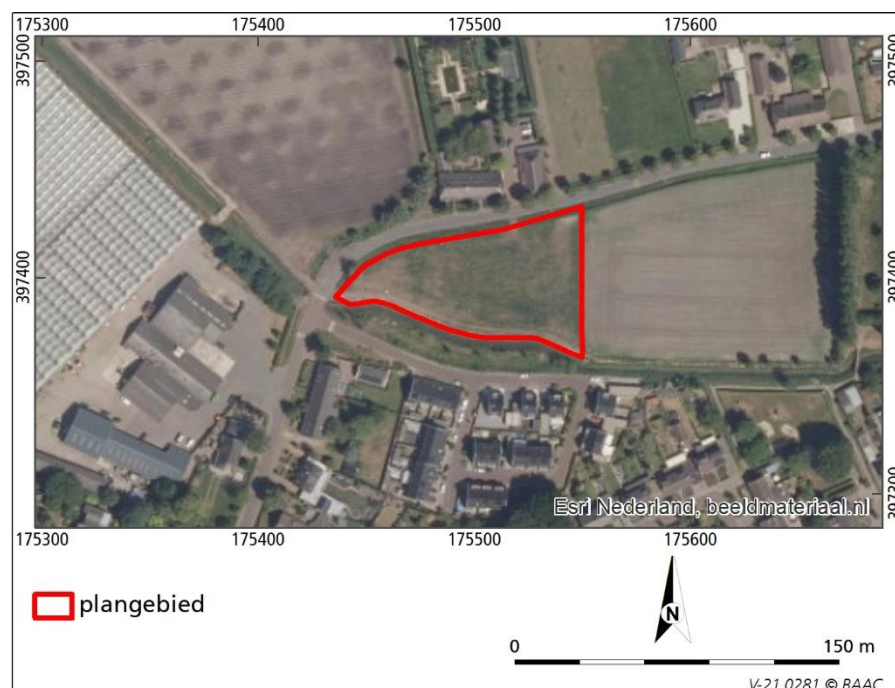
Omstreeks 1970 werd het terrein weer gebruikt als akker, om in de daarop volgende jaren afwisselend weer gebruikt te worden als weiland.¹⁴ Aan het einde van de jaren zeventig, begin jaren tachtig is de Molenbroekseloop ter hoogte van het westelijke deel van het plangebied verlegd, waardoor de bochten ter hoogte van de weg Deel verdwenen (zie afb. 2.5, kaart 1984). De singels of bomenrijen langs de zuidoostzijde van de Deel en de waterloop zijn daarbij verwijderd. Alleen langs de noord(west)zijde van de Deel bleven de begeleidende de bomen, waaronder populieren en knotwilgen, aanwezig. De nieuwbouwwijken van Gemert hadden zich in deze periode uitgebreid tot aan de zuidgrens van het plangebied.¹⁵

In het begin van de 21^e eeuw is ten oosten van het plangebied geleidelijk een nieuwbouwwijken gerealiseerd, waardoor de oude akkers tot op circa 200 m ten oosten van het plangebied bebouwd zijn geraakt. In 2015 is de

¹⁴ Topotijdreis 2021, 1963 en 1973.

¹⁵ Topotijdreis 2021, kaart 1983.

Molenbroekseloop ter hoogte van het plangebied in noordelijke richting (tot in het plangebied) verlegd, waarbij de nieuwe loop een licht meanderend verloop heeft gekregen. Het oude tracé van de waterloop langs de zuidgrens van het plangebied is deels bewaard gebleven als wadi. Tussen de nieuwe loop en de oude zijn bomen aangeplant (zie afb. 2.6).¹⁶

Afb. 2.6 Ligging van het plangebied op een uitsnede van een recente luchtfoto.

2.3.3 Huidige situatie

Op 19 november 2021 is een veldinspectie uitgevoerd, waarbij de huidige situatie van het plangebied en de relatie met het omringende landschap is geïnventariseerd.

Het plangebied is in gebruik als weiland en wordt omringd door een afrastering met schriklint. Langs de zuidzijde van het plangebied bevindt zich een diepe waterloop, de Molenbroekseloop, met rechte oevers en aan de westzijde, net buiten het plangebied, een stuw (zie afb. 2.7). Langs de noordzijde van deze waterloop bevindt zich een onverhard karrenspoor dat toegang biedt tot het weiland. Langs de zuidzijde van de waterloop bevindt zich een wadi waarlangs jonge bomen en struiken zijn aangeplant.

Langs de west- en noordzijde wordt het plangebied begrensd door een smalle asphaltweg, de Deel (zie afb. 2.8). Op de grens met het plangebied bevindt zich een sloot of greppel met aan de westzijde van het plangebied nog een oude wilg. Langs de westzijde van de weg bevindt zich een restant van een oude bomenrij, die bestaat uit knotwilgen en enkele jonge bomen.

¹⁶ Topotijdreis 2021, kaart 1998-2015.

Afb. 2.7 Links; Molenbroekseloop met daarlangs het karrespoor vanuit het oostelijke deel van het plangebied in westelijke richting. Rechts; stuw in de Molenbroekseloop met aan de linkerkant het karrespoor en aan de rechterkant de wadi (foto: E.A.M. de Boer, 19-11-2021).

Afb. 2.8 Links; De Deel langs de westzijde van het plangebied (gezien in noordelijke richting) met langs de weg knotwilgen en op de achtergrond een langgevelboerderij. Rechts; De Deel aan de noordzijde van het plangebied vanuit het oosten gezien met op de grens van het plangebied een sloot/greppel (foto: E.A.M. de Boer, 19-11-2021).

Aan noordzijde van de Deel bevindt zich een langgevelboerderij (Deel 80), waarvan de voortuin wordt begrensd door een beukenhaag (zie afb. 2.9). Een dergelijke haag wordt op meer plekken langs de voortuinen aan de Deel aangetroffen, waaronder voor de langgevelboerderij ten zuiden van het plangebied (Deel 87).

Afb. 2.9 Links; Langgevelboerderij (Deel 80) met beukenhaag ten noorden van het plangebied. Rechts; beukenhagen ten zuidwesten van het plangebied ter hoogte van Deel 70 en 87).

De uitbreidingswijk aan de noordwestzijde van Gemert, de Molenbroek, heeft zich tot aan de zuidrand van het plangebied uitgebreid (zie afb. 2.10), waardoor de relatie met de akkers die daar voorheen lagen is verbroken. Langs de noord-

en westzijde van het plangebied is de 19^e-eeuwse situatie, een ijl bebouwingslint met agrarische gronden nog wel intact.

Afb. 2.10 Links; Zicht op het plangebied vanaf de noordoosthoek. Op de achtergrond is de uitbreidingswijk Molenbroek zichtbaar. Rechts; Zicht op het plangebied vanaf de zuidgrens. Ten noorden van het plangebied is nog sprake van een min of meer authentieke situatie met een ijl bebouwingslint (18^e eeuwse boerderij) langs de Deel met daarachter landbouwgronden (foto: E.A.M. de Boer, 19-11-2021).

2.4 Bekende cultuurhistorische waarden

Vaak zijn er in Nederland op verschillende niveaus (landelijk, provinciaal, regionaal en gemeentelijk) cultuurhistorische waardenkaarten opgesteld. Op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant valt het plangebied binnen de molenbiotoop van de stellingmolen De Bijenkorf. De molen is in 1665 als papiermolen gebouwd en in 1879 verbouwd tot een pelmolen. De molen stond echter in Zaandijk. In 1907/1908 is de molen verkocht en in Gemert als korenmolen herbouwd. In de jaren zestig van de vorige eeuw verkeerde de molen in slechte staat en is vervolgens in 1974 gerestaureerd. Vanwege de realisatie van een nieuwbouwwijk in de molenbiotoop is de molen voorzien van een stenen onderbouw, waardoor de molen 1,6 m hoger is geworden.¹⁷

De weg Deel langs de noordwestgrens van het plangebied is aangewezen als lijn van hoge waarde. Aan de overzijde van deze weg is de daar gelegen boerderij (Deel 80) in het kader van het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) gekarteerd. De boerderij is in 1699 gebouwd.¹⁸

De gemeente Gemert-Bakel maakt gebruik van erfgoedgewiki om informatie over cultuurhistorie in de gemeente te verzamelen.¹⁹ Op deze kaart zijn ter hoogte van het plangebied geen cultuurhistorische waarden gekarteerd.²⁰

De gemeente Gemert-Bakel heeft in 2009 een cultuurhistorische erfgoedkaart laten opstellen. Op deze kaart zijn de oude akkers/ akkercomplexen opgenomen.²¹ Deze gebieden zijn in het bestemmingsplan 'Stedelijk gebieden, april 2013' opgenomen met de functieaanduiding 'specifieke vorm van agrarisch – oude akker'. Ook aan het plangebied is deze functieaanduiding toegekend.²²

¹⁷ Molendatabase 2021, nr. 523.

¹⁸ CHW 2016.

¹⁹ Gemeentearchief Gemert-Bakel 2021.

²⁰ Erfgoed Wiki 2021.

²¹ Van de Water 2016.

²² Ook op het eerdere bestemmingsplan Woongebied Gemert 2011 had het plangebied deze functieaanduiding.

In 2016 heeft de gemeente Gemert-Bakel de oude akkers binnen de gemeente opnieuw geïnventariseerd.²³ Bij de inventarisatie zijn oude akkers gedefinieerd als *“een gebied dat op de topografische kaart van 1838 ofwel een aaneengesloten geheel van akkers is, of een afwisseling van akkers, weiden en ander grondgebruik die naar hun ligging en verkavelingsstructuur een oude indruk maken. Daar vallen de erg rechthoekige en soms nog maar half ontgonnen ‘nieuwe erven’ die veelal van na 1750 dateren niet onder.”* De geïnventariseerde akkers zijn vervolgens op hoofdlijnen beschreven en gewaardeerd op basis van de volgende criteria:

1. Inhoudelijke kwaliteit
 - Zeldzaamheid
 - Informatiewaarde
 - Ensemblewaarde
- Gaafheid & conservering
2. Beleving
 - Schoonheid
 - Herinneringswaarde
3. Representativiteit

Op basis van de waardering zijn de akkers aangemerkt als beschermingswaardig of niet beschermingswaardig.

Het plangebied valt binnen Akkercomplex Doonheide-Lodderdijk aan de noordzijde van Gemert (zie bijlage 2 en 3 voor de volledige beschrijving van de karakteristiek en waardering van het akkercomplex). Het akkercomplex heeft een omvang van 142 ha, waarvan ten tijde van de inventarisatie ongeveer de helft bebouwd was. De rest was nog grotendeels in gebruik als agrarisch gebied. Uit de karakteristieke beschrijving blijkt dat het akkergebied van oudsher bestond uit twee delen; het gebied ten noorden en het gebied ten zuiden van de weg Doonheide. Dit laatste gebied vormde het oudste deel. Het is een gemengd oud akkergebied met een aantal open akkers, maar overwegend grotere en kleinere kampen. Het huidige plangebied behoort tot een kamptontginning. In het gebied komen enkele gehuchten voor, zoals Deel, Doonheide en Wolfsbos. Het gebied ligt tussen de Peelseloop en de Molenbroeksloop. De zuidelijke Molenbroeksloop is in het verleden ‘gekanaliseerd’ dwars door de akker.

Het grootste deel van het akkergebied, waartoe ook het huidige plangebied behoort, is laag gewaardeerd vanwege de hoge mate van aantasting door bebouwing en industriële ontwikkelingen. Alleen het noordwestelijke deel, d.w.z. ten noordwesten van het plangebied, is hoog gewaardeerd vanwege het nog grotendeels ongeschonden karakter van de open akker en de ruimtelijke samenhang met het bijbehorende gehucht. Alleen aan voor dit deel van de oude akker is een bescherming door middel van de dubbelbestemming Waarde- Oude Akker voorgesteld. Voor de rest van het plangebied, en dus ook voor het plangebied, is geen bescherming voorgesteld.

²³ Van de Water 2016.

3

Cultuurhistorische waarden

Historische ontwikkeling

Het plangebied maakt deel uit van het akkergebied rond Gemert. Meer specifiek maakt het plangebied deel uit van een kamponginning ingeklemd tussen de weg Deel in het westen en noorden en de Molenbroekseloop in het zuiden. Langs de Deel bevond zich de bebouwing van de gelijknamige nederzetting. Ter hoogte van het plangebied beperkte deze bebouwing zich tot de noordzijde van de weg, zoals de langgevelboerderij met brouwerij ten noorden van het plangebied (Deel 80) uit 1699. Het plangebied is, voor zover bekend, nooit bebouwd geweest. Het maakte lange tijd deel uit van het leengoed van Hoeve Beverdijk, die op 200 m ten noordoosten van het plangebied langs de Deel lag. De eerste vermelding van de hoeve dateert uit 1387. In 1572 is het leengoed verkocht en opgesplitst. In het begin van de 19e eeuw behoorde het plangebied grotendeels bij de boerderij ten noorden van de Deel.

De bocht van de Deel rond het plangebied is in het midden van de 20e eeuw verlegd, waardoor een iets flauwere bocht is ontstaan (het huidige tracé van de weg). Aan weerszijden was de weg voorzien van begeleidende beplanting. In de jaren tachtig is deze aan de zuidzijde van de weg, d.w.z. op de grens met het plangebied, verwijderd. Alleen aan de noordzijde is nu nog beplanting aanwezig in de vorm van

De Molenbroekseloop heeft haar oorsprong in de wijstgronden bij de breuken ten oosten van het plangebied. Hoewel de waterloop een natuurlijke oorsprong heeft, is deze in het verleden gekanaliseerd en verlegd, waardoor deze midden in de akkers kwam te liggen. Ook meer recent is de waterloop twee keer verlegd; de eerste keer was omstreeks 1980 om de waterloop een rechter tracé te geven. De singel (of beplanting) die langs de waterloop aanwezig was, is daarbij verwijderd. De tweede maal was enkele jaar geleden waarbij de waterloop een meer 'natuurlijk' licht bochtig verloop is aangemeten.

In de loop van de tijd is een groot deel van het akkercomplex waartoe het plangebied behoort onder de uitbreidingswijken van Gemert verdwenen. Hoewel het plangebied nog altijd een agrarisch gebruik (weiland of akker) kent, is de relatie met de omringende gronden hierdoor wel verdwenen.

Cultuurhistorische karakteristiek

Samengevat werd het plangebied gekenmerkt door:

- onderdeel van een groot akkercomplex en meer specifiek een kamponginning;
- begrensd in het westen en noorden door de weg Deel;
- ijl bewoningslint langs de Deel;
- begrensd in zuiden door Molenbroekseloop;
- historisch groen (vermoedelijk bomenrij of singel) langs weg, waterloop en meer oostelijk gelegen perceelsgrens.

Waardering

In de loop van de 20^e en 21^e eeuw heeft het plangebied en de directe omgeving een groot aantal wijzigingen ondergaan. De weg en waterloop, die het gebied omgeven, zijn in de 20^e en 21^e eeuw verlegd. De beplanting langs weg, waterloop en perceelsgrens is ter hoogte van het plangebied verwijderd. De relatie met het grotere akkercomplex waar het plangebied deel van uitmaakt, is door de uitbreidingswijken van Gemert verdwenen. Dit betekent dat, hoewel het plangebied nog steeds een agrarisch gebruik kent, het gebied grotendeels geen bijzondere cultuurhistorische waarde meer kent (zie ook tabel 3.1). Dit wordt onderschreven door het onderzoek naar de oude akkers dat in 2016 is uitgevoerd (zie bijlage 3 en paragraaf 2.5).

Tabel 3.1 Waardering cultuurhistorische waarden plangebied.

Waardering	Criterium	Score		
		Hoog	Midden	Laag
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde			1
	Gaafheid & conservering			1
Beleving	Schoonheid			1
	Herinneringswaarde		2	
Representativiteit				1

4 Conclusie en aanbevelingen

Uit het onderzoek blijkt dat door de ingrepen die vanaf de 19^e eeuw hebben plaatsgevonden de cultuurhistorische waarde van het plangebied sterk is verminderd. Er kan, meer specifiek, zeker niet meer worden gesproken van een waardevolle oude akker. De bouw van drie woningen langs de Deel maakt deel uit van een historische ontwikkeling van verdichting van de bestaande bebouwingslinten, in dit geval van Deel. Als zodanig zijn er vanuit cultuurhistorisch oogpunt geen bezwaren tegen de geplande ontwikkeling. In de huidige plannen wordt bovendien zorg gedragen om de ontwikkeling in te passen in de bestaande historische karakteristiek door de percelen te omgeven door een beukenhaag en langs de Deel een bomerij aan te planten.

5

Geraadpleegde bronnen

Berendsen, H.J.A., 2008: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie (Fysische geografie van Nederland)*, Assen

Buitenhuis, A. et al., 1991: *Geomorfologische gesteldheid van Midden en Oost Noord-Brabant*, Wageningen (Rapport 121).

Gemeente Gemert-Bakel, 2021. *Besluit op principeverzoek, 14 juli 2021*, Gemert-Bakel.

Otten, A., 2009: Adellijke hoeve Beverdijk. In: *Gemerts Heem*, jaargang 51, nummer 1, p. 7-14.

Rijdt, D. van de, P. Verschuren & M. Houben, 2021: *Ontwikkeling Deel, 30 maart 2021*, Gemert.

Toorn, J.C. van den, 1976: *Toelichting bij de geologische kaart van Nederland 1:50.000. Blad Venlo West (52W)*, Wageningen.

Water, A.E.M. de, 2016: *Gemeente Gemert-Bakel, de oude Akkers*, Roermond.

Geraadpleegde kaarten en websites

AHN-3, Actueel Hoogtebestand Nederland, <http://www.ahn.nl>, november 2021.

Archis 3, archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, <https://archis.cultureelerfgoed.nl/>, november 2021.

Bestemmingsplan Stedelijke gebieden, april 2013, gemeente Gemert-Bakel, vastgesteld 1-7-2013, <https://www.ruimtelijkeplannen.nl>, november 2021.

Bestemmingsplan Woongebied Gemert 2011, gemeente Gemert-Bakel, vastgesteld 29-6-2011, <https://www.ruimtelijkeplannen.nl>, november 2021.

Caspers, T. & H. Stam, 2008: *Historische topografische Atlas Noord-Brabant ± 1836-1843*, Tilburg.

CHW, *Cultuurhistorische Waardenkaart*, <https://noord-brabant.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=1dab0b45b3234fffa8090a4bc8ae06f8>, november 2021.

Erfgoed Wiki, <https://www.erfgoedgewiki.nl/>, november 2021.

Gemeentearchief Gemert-Bakel, *Erfgoedgewiki*, <https://www.gemeentearchiefgemert-bakel.nl/geschiedenis-en-erfgoed/erfgoedgewiki>, november 2021.

Kadasterkaart (minuutplan en OAT), 1811-1832, <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>, november 2021.

Topotijdreis, *200 jaar topografische kaarten*, <https://www.topotijdreis.nl>, november 2021.

Verhees, H., 1794: *Kaart figuratief van het grootste deel van Bataasch Brabantd....*, <https://bhic.nl>.

Bijlage 1

Geologische en archeologische tijdvakken

Bijlage 1: Geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom (jr) 0 = 1950 n. Chr.	Chronostratigrafie				MIS	Lithostratigrafie					
11.650	Kwartair	Laat	Holoceen (warme periode)			1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)				
12.850			Pleistoceen	Laat	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	Formatie van Kreftenheye (Rijn)	Formatie van Boxtel (eolisch en lokaal terrestrisch)		
13.900							Allerød (warm)				
14.030							Vroege Dryas (koud)				
14.640							Bølling (warm)				
30.000							Laat-Pleniglaciaal (zeer koud)				
60.000						Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal (koud)			3	
75.000							Vroeg-Pleniglaciaal (zeer koud)			4	
117.000							Vroeg-Weichselien (gematigd koud)			5a	
											5b
											5c
						5d					
130.000				Eemien (warme periode)		5e	Eem Formatie (marien, lagunair en lacustrien)				
			Midden	Midden	Saalien (ijstijd)		6-10	Formatie van Drente (Glaciaal)			
370.000	Holsteinien (warme periode)				11	Formatie van Urk (Rijn)					
410.000	Elsterien (ijstijd)				12		Formatie van Peelo (Glaciaal)				
475.000	Cromerien (warme periode)				13-22			Formatie van Sterksel (Rijn)			
850.000	Pre-Cromerien				23-104	Formatie van Stamproy (eolisch en lokaal terrestrisch)					
2.600.000	Vroeg	Vroeg				Formatie van Beegden (Maas)					

Chrono-, zuurstofisotopen- en lithostratigrafie voor Noordwest-Europa naar De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Berendsen (2008) en Cohen *et al.* (2009). Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2008). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

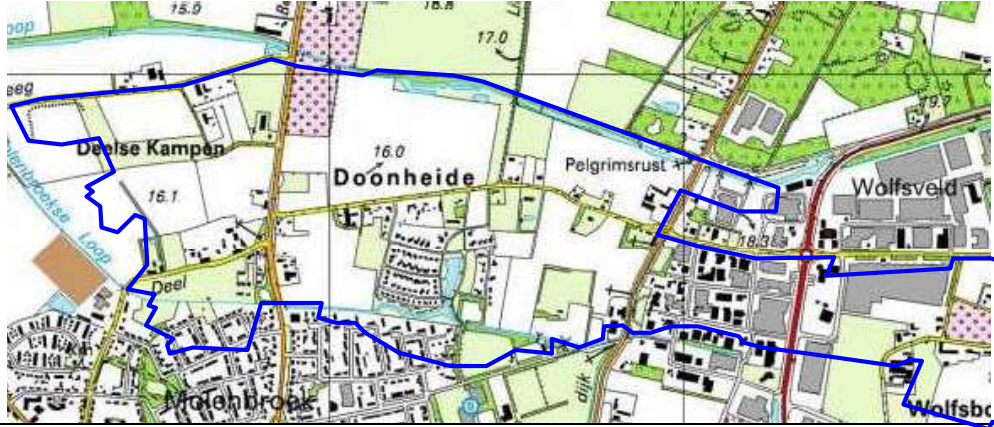
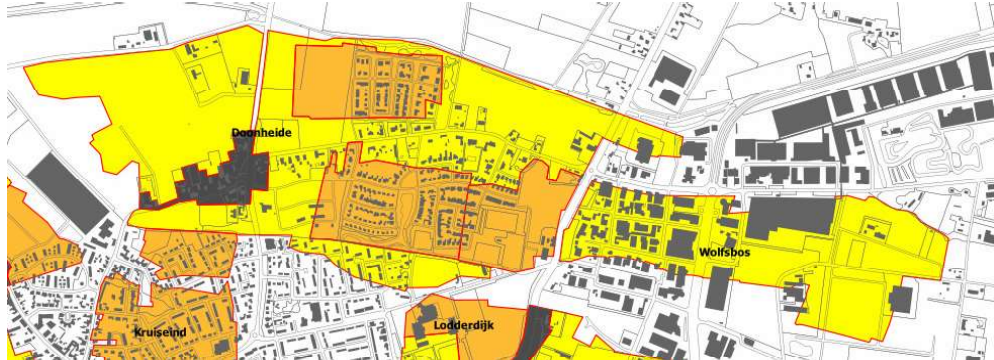
Ouderdom (kal. jaren BP ¹)	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden (kal. jaren v/n. Chr.)		
450	1250	Holoceen	Laat	Subatlanticum (koeler Vochtiger)	Vb2	Loofbos, waarbij eik en els overheersen; haagbeuk vanaf Vb1 (>1%); vanaf Vb2 veel cultuurplanten (rogge, boekweit, korenbloem)	nieuwe tijd (1500-heden)	
1150							middeleeuwen (450-1500 n. Chr.)	
1500							Romeinse tijd (12 v.Chr. – 450 n. Chr.)	
1962	1950						ijzertijd (800 – 12 v. Chr.)	
2750	2900		Midden	Subboreaal (koeler Droger)	IVb	Loofbos. Eik, els en hazelaar overheersen; beuk vanaf IVb >1% en grotere invloed landbouw (granen)	bronstijd (2000 – 800 v. Chr.)	
3050							neolithicum (5300 – 2000 v. Chr.)	
3950	5000		Midden	Atlanticum (warm Vochtig)	III	Loofbos eik en els overheersen, relatief veel iep en linde. Het percentage den neemt af	mesolithicum (8800 – 5300 v. Chr.)	
5700								
7250								
8700	8000		Vroeg	Boreaal (warmer)	II	Den overheerst, daarnaast hazelaar, eik, iep, linde, es	mesolithicum (8800 – 5300 v. Chr.)	
10.250								
10.750								
11.650	10.150	Vroeg	Preboreaal (warmer)	I	Eerst berk en later overheerst de den	mesolithicum (8800 – 5300 v. Chr.)		
11.650								
11.650								
12.850	10.950	Laat-Pleistoceen	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas	LW III	Parklandschap (subarctisch)	laat-paleolithicum (35.000 – 8800 v. Chr.)	
13.900	11.900			Allerød	LW II	Dennen- en berkenbossen		
14.030	12.100			Vroege Dryas	LW I	Open parklandschap		
14.640	12.450			Bølling		Open vegetatie met kruiden (bijvoet) en berkenbomen		
35.000 (v. Chr.)	¹⁴ C-methode loopt tot 43.000 jaar BP		Weichselien (ijstijd)	Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)			Perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	midden-paleolithicum (300.000 – 35.000 v. Chr.)
75.000								
117.000			Eemien (warme periode)			Loofbos		
130.000							Saalien (ijstijd)	
300.000 (v. Chr.)			Midden-Pleistoceen					

¹ BP = aantal werkelijke jaren voor 1950 AD.

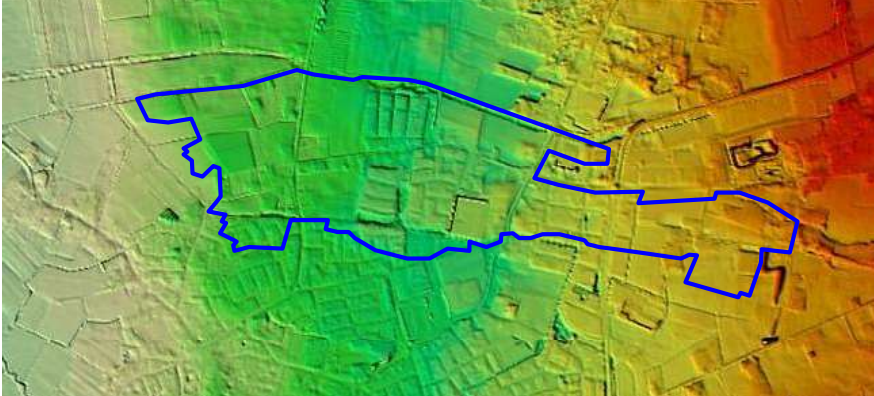
Bijlage 2

Karakteristiek akkercomplex Doonheide – Lodderdijk

Akkercomplex Doonheide – Lodderdijk

Toponiem	Doonheide / Lodderdijk
Adres / locatiebeschrijving (obv. moderne topografie)	<p>Aan de noordzijde van de kern van Gemert ligt het gebied van Doonheide en Lodderdijk . Aan de oostzijde wordt het gebied begrensd door de straat Lodderdijk en aan de noordzijde door de Peelse Loop. Dwars door het gebied loopt de straat Doonheide. Zuidelijk van de weg ligt de wijk Doonheide, deels ook aan de noordzijde/</p>
Omvang	142,0 ha
Aard	Het akkergebied is momenteel voor ongeveer de helft bebouwd. De rest van het oude akkergebied is nog grotendeels in gebruik als agrarisch gebied.
Karakteristieke beschrijving	<p>Het akkergebied bestaat uit twee delen: deels noordelijk en deels zuidelijk van de weg Doonheide. Bebouwing is vanouds geconcentreerd langs de zuidzijde van de weg Doonheide. Het oudste deel van de akkers ligt aan de zuidkant. Later zijn de akkers aan de noordzijde in gebruik genomen. Ten westen van de Boekelseweg sluiten de akkers van De Deel en de Deelse Kampen aan.</p> <p>Het gebied is een gemengd oud akkergebied, met twee rechthoekige open akkers die in eenvoudige stroken verdeeld zijn en nog een open akker daarnaast die in grote blokken verdeeld was. Voor het overige overheersen grotere en kleinere kampen, waarbij de grote in meerdere blokvormige percelen verdeeld waren. In het gebied komen enkele gehuchten voor: Deel in het westen, Doonheide tussen de open akkers, en Wolfsbos in het oosten. Het geheel ligt tussen de Peelseloop en Molenbroekseloop. De zuidelijke Molenbroekseloop is in het verleden 'gekanaliseerd' deels dwars door de akker.</p> <p><u>Veldnamen in het akkergebied:</u> Deel, Doonheide, Wolfsbos en Lodderdijk.</p> <p><u>Gehuchten en/of hoeve(n):</u> Deel (met St. Antoniuskapel, zestiende-eeuwse kapel is verdwenen; de kapel is herbouwd in 1841), Deelse Kampen, Doonheide en Wolfsbos.</p>
Bijzondere kenmerken	<ul style="list-style-type: none"> • historische wegenstructuur is nog grotendeels aanwezig. Lokale stegen zijn verdwenen. • historische bebouwingslocaties op Doonheide liggen allen aan de zuidzijde van de weg. Het is een lintvormige akkerrandbebouwing. De oude hoeve De Wouw was daarvan één van de belangrijkste.

	<p>Door aanleg van de nieuwbouwwijk is dat patroon verstoord.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De akkers aan de zuidzijde van De Deel behoorden tot de (omgrachte) hoeve Beverdijk. • Waar Beverdijk, Deel en Doonheide samenkomen ligt het gehucht Deelse Boom met daarin de Antoniuskapel. • De Deelse Kampen sluiten aan bij de noordzijde van Doonheide en zullen aan de noordkant ook door een landweer begrensd zijn geweest. De Deelse Kampen zijn momenteel de restant van het voormalige open akkercomplex. • in het oostelijk gedeelte ligt nog een kleine bolle akker • Aan weerszijde van de weg Lodderdijk is de steilrand van de voormalige bolle akkers nog beleefbaar. Dit in combinatie met een aantal overgebleven historische hoeses. • aanwezigheid van beplanting; deels historisch, deels modern op historische locaties. • openheid van het akkergebied is aangetast door woonwijken, industrie en de inrichting van de openbare ruimte (waterpartij).
--	--

<p>Uitsnede historische kaart ca. 1900</p>	
<p>Luchtfoto (Google Maps)</p>	
<p>Hoogtekaart Nederland</p>	

Foto's

Bijlage 3

Waardering akkercomplex Doonheide – Lodderdijk

Akkercomplex Doonheide – Lodderdijk

Toponiem	Doonheide / Lodderdijk
Adres / locatiebeschrijving (obv. moderne topografie)	<p>Aan de noordzijde van de kern van Gemert ligt het gebied van Doonheide en Lodderdijk . Aan de oostzijde wordt het gebied begrensd door de straat Lodderdijk en aan de noordzijde door de Peelse Loop. Dwars door het gebied loopt de straat Doonheide. Zuidelijk van de weg ligt de wijk Doonheide, deels ook aan de noordzijde/</p>

Waardering	<p>Deels hoog (westelijk gedeelte / Deelse Kampen), deels laag (oostelijk gedeelte). Het oostelijk gedeelte wordt laag gewaardeerd vanwege de hoge mate van aantasting van het akergebied door bebouwing en industriële ontwikkelingen. Van het oude akergebied resteert enkel in het noordwesten (ter hoogte van de Deel) een klein gedeelte van het akergebied. Dit gedeelte wordt hoog gewaardeerd vanwege het nog grotendeels ongeschonden karakter van de open akker en de ruimtelijke samenhang met het zuidelijk gelegen gehucht.</p>
Bescherming	<p>Het gebied met de hoge waardering: bescherming met dubbelbestemming Waarde – Oude Akker. Dit gebied is rood omlijnd en heeft een oppervlakte van 24,3 ha. rest: geen</p>
Voorgestelde begrenzing	

Onderbouwing van de waardering – deel oost

Waardering	Criterium	Score		
		Hoog (3)	Gemiddeld (2)	Laag (1)
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde			1
	Gaafheid & conservering			1
Beleving	Schoonheid			1
	Herinneringswaarde		2	
Representativiteit				1
Totaal:				8

Onderbouwing van de waardering – deel west (Deelse Kampen)

Waardering	Criterium	Score		
		Hoog (3)	Gemiddeld (2)	Laag (1)
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid		2	
	Informatiewaarde	3		
	Ensemblewaarde			1
	Gaafheid & conservering		2	
Beleving	Schoonheid		2	
	Herinneringswaarde		2	
Representativiteit				1
	Totaal:			13